

Μητροπολίτης Γάνου και Χώρας Αμφιλόχιος (Τσούκος): Η εν Χριστώ μαρτυρία του από τα Δωδεκάνησα στις εσχατιές της γης

/ [Γνώμες](#)

•

Γράφει ο Δρ. Νικόλαος Τσιρέβελος, Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ-Διδάσκων στο Πανεπιστημιακό Κολλέγιο ΛΟΓΟΣ

Στην ελληνόφωνη Ορθόδοξη Εκκλησία το ενδιαφέρον για το κήρυγμα του Ευαγγελίου σε όλον τον κόσμο ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '60. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη σταδιακή ίδρυση νέων εκκλησιαστικών κοινοτήτων σε διάφορες χώρες της Αφρικής, της Αμερικής, της Ασίας και της Ωκεανίας, με την ταυτόχρονη υποστήριξη και τον συντονισμό της Μητέρας Εκκλησίας, του Οικουμενικού Πατριαρχείου[1]

Στην αναζωπύρωση αυτού του ενδιαφέροντος για την ιεραποστολή συνέβαλαν αναμφισβήτητα κληρικοί και λαϊκοί. Αυτοί μιμήθηκαν τους Αποστόλους και - πολλές φορές με κίνδυνο της ίδιας τους της ζωής- μετέφεραν το χαρμόσυνο μήνυμα του Ευαγγελίου σε όλη τη γη[2].

Ανάμεσα σε αυτούς τους σύγχρονους ευαγγελιστές συγκαταλέγεται και ο μακαριστός Μητροπολίτης Γάνου και Χώρας κ. Αμφιλόχιος (1938-2026), ο οποίος αφιέρωσε τη ζωή του στην αποστολή της Εκκλησίας. Στη συνέχεια σκιαγραφείται με συντομία η ιεραποστολική του προσφορά στην Ελλάδα και το εξωτερικό και αποτυπώνεται το πολυδιάστατο έργο του, με την παρουσίαση επιλεγμένων σταθμών από τη ζωή του.

Ο μακαριστός [Μητροπολίτης Γάνου και Χώρας κ. Αμφιλόχιος](#), κατά κόσμον Αδαμάντιος Τσούκος, γεννήθηκε στη Λάρδο της Ρόδου το 1938. Ήταν παιδί πολύτεκνης οικογένειας. Οι γονείς του διακρίνονταν για την ευσέβειά τους προς τον Θεό και αυτή την αγάπη τη μετέδωσαν και στα παιδιά τους. Μετά τα εγκύκλια γράμματα στη γενέτειρά του, σπούδασε την επιστήμη της θεολογίας στην Πατμιάδα Εκκλησιαστική Σχολή και από το 1959 στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Εκεί γνώρισε τον τότε Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα, ο οποίος εκτιμούσε και αγαπούσε ιδιαίτερα τον νεαρό Ρόδιο σπουδαστή.

Στις 8 Δεκεμβρίου του 1962 κείρεται μοναχός στην Αγία Τριάδα, το ναό της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, και λαμβάνει το όνομα Αμφιλόχιος προς τιμή του πνευματικού του και πλέον νέου άγιου της Εκκλησίας, του οσίου Αμφιλοχίου της Πάτμου. Την επόμενη μέρα χειροτονείται διάκονος και μετά από λίγους μήνες (1963), πρεσβύτερος από τον τότε Σχολάρχη της Χάλκης, τον Μητροπολίτη Σταυρουπόλεως Μάξιμο. Το 1963 αποφοιτά με «Άριστα», ενώ στη συνέχεια ορίζεται ως «Επιμελητής» της Θεολογικής Σχολής.

Το επόμενο έτος (1964) επιστρέφει στην Πάτμο. Γεμάτος από τη δίψα για τον Χριστό, καταρτισμένος επιστημονικά και με ιεραποστολική διάθεση προσφέρει απλόχερα τις υπηρεσίες του στους κατοίκους και τους επισκέπτες του νησιού. Έτσι διακονεί ως εφημέριος Ιερών Μονών και ως ιεροκήρυκας της Πάτμου και των γύρω νήσων[3].

Στη συνέχεια διορίζεται (το 1969) Καθηγητής στην Πατμιάδα Εκκλησιαστική Σχολή. Η διδασκαλία του ακολουθεί τη βιωματική μέθοδο. Με το παράδειγμά του παρακινεί τους μαθητές να ανακαλύψουν τη θεολογική γνώση και να τη συνδέσουν με τον σύγχρονο κόσμο και τις ανάγκες της εποχής. Όλοι οι μαθητές του μέχρι και

σήμερα βεβαιώνουν τον πόθο του δασκάλου τους για τη μετάδοση της πίστης.

Στο σημείο όμως αυτό απαιτείται να σημειωθεί ότι στην Πάτμο, ο νεαρός κληρικός και καθηγητής Αμφιλόχιος βρίσκεται δίπλα στον πνευματικό του πατέρα, τον όσιο Αμφιλόχιο (Μακρή) το Νέο, με τον οποίο είχε συνδεθεί πνευματικά από τα μαθητικά του χρόνια. Εντάσσεται στην ευλογημένη συνοδεία του και βιώνει τη νηπτική και ασκητική παράδοση της Εκκλησίας.

Ας μη λησμονούμε, ότι ο άγιος Αμφιλόχιος, αυτός ο σύγχρονος πρόδρομος της ιεραποστολικής αφύπνισης, διακρίθηκε για τις πολλές κατά Χριστόν αρετές του, όπως είναι η ταπείνωση, η διάκριση, η αυτοθυσιαστική διακονία και η αδιάλειπτη προσευχή. Όλες αυτές οι αρετές του πηγάζουν από την ανιδιοτελή και ειλικρινή αγάπη προς τον Θεό, τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον[4].

Αυτές τις αρετές καλλιέργησε και στο πνευματικό του τέκνο, τον Μητροπολίτη Γάνου και Χώρας, ο οποίος με ασκητικό ήθος και με ιεραποστολικό ζήλο τις ανέπτυξε, ώστε με αυταπάρνηση να διακονήσει κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από την εθνική του καταγωγή, τη θρησκευτική του πίστη και την κοινωνική του τάξη.

Μετά την κοίμηση του οσίου Γέροντά του, ο τότε ιερομόναχος Αμφιλόχιος αποφασίζει να εργαστεί στον χώρο της λεγόμενης εξωτερικής ιεραποστολής[5]. Η καρδιά του λυπάται για τους ανθρώπους που λατρεύουν τους ψεύτικους θεούς και δεν έχουν γνωρίσει την αγάπη του Αληθινού Θεού. Βαθειά του πεποίθηση είναι ότι « Εκκλησία χωρίς ιεραποστολή είναι Εκκλησία χωρίς αποστολή», όπως τονίζεται στο συνθηματικό λόγο που χρησιμοποιήθηκε για να ευαισθητοποιήσει ιεραποστολικά τους Έλληνες Ορθοδόξους κατά τη δεκαετία του '60[6].

Έτσι το 1972 ξεκινάει την ιεραποστολική του διακονία στην Κένυα, την Τανζανία και το Ζαΐρ. Σε μια εποχή που οι μεταφορές και η επικοινωνία δεν ήταν εύκολες, ενώ η θρησκευτική μισαλλοδοξία κυριαρχούσε, ο ιερομόναχος Αμφιλόχιος διακονεί με αυτοθυσία τις επαρχίες που του εμπιστεύθηκε το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας. Το έργο του είναι πολυδιάστατο, παρά τις δυσκολίες που διαρκώς αντιμετωπίζει. Διοργανώνει κατά τόπους ιεραποστολικά κέντρα, ιδρύει νέες ορθόδοξες κοινότητες με γηγενείς πιστούς, κτίζει ναούς και φιλανθρωπικά ιδρύματα, προβάλλει τον ελληνικό πολιτισμό, ενώ ταυτόχρονα συγκινεί τα ιεραποστολικά σωματεία στην Ελλάδα, τα οποία είναι αρωγός στις προσπάθειές του[7].

Ως σύγχρονος Απόστολος επικοινωνεί με αμεσότητα με τους ντόπιους, τους αναλύει με απλά λόγια τα βάθη της χριστιανικής πίστης και τους διδάσκει με το παράδειγμα του βίου του. Πολλοί Αφρικανοί γνώρισαν τον Χριστό χάρη στον Μητροπολίτη Αμφιλόχιο, ενώ μέχρι και σήμερα τον σέβονται και τον τιμούν ως

άνθρωπο της Αγάπης και της Προσφοράς.

Για τη πολυσχιδή του αυτή δράση, ο τότε Πατριάρχης Αλεξανδρείας Νικόλαος του απονέμει το οφίκιο του Αρχιμανδρίτη στην εκκλησία του Ευαγγελισμού στο Λουμπόμπασι του Ζαΐρ το 1974.

Έπειτα από αυτή την ιεραποστολική εργασία στην Ανατολική Αφρική, ο αρχιμανδρίτης Αμφιλόχιος επιστρέφει στην Πατριάδα και το 1989 εγκαθίσταται στη Ρόδο. Εδώ πλέον προσανατολίζει τη διακονία του σε μια άλλη μορφή της ιεραποστολής, τον επανευαγγελισμό των Ορθοδόξων. Με τον όρο αυτό, εννοείται η οργανωμένη και συστηματική εκπαίδευση των ήδη βαπτισμένων χριστιανών, ώστε να διδαχθούν «από την αρχή και σωστά τα θεμελιώδη στοιχεία της χριστιανικής ζωής»**[8]**.

Ως πνευματικός αναπαύει κάθε άνθρωπο και τον ενδυναμώνει να αντιμετωπίσει με σθένος τις ψυχοπαθολογικές εξάρσεις της εποχής μας. Ως ιεροκήρυκας διδάσκει με αυθεντία και καθοδηγεί τους πιστούς να ακολουθήσουν τα ίχνη του Χριστού. Μάλιστα για να μεταδοθεί το μήνυμα του Ευαγγελίου με τους σύγχρονους αγωγούς επικοινωνίας, ιδρύει τον τηλεοπτικό σταθμό «ΘΑΡΡΙ», που σήμερα αποτελεί τη φωνή της Ορθοδοξίας στα Δωδεκάνησα αλλά και μέσω του διαδικτύου σε όλη την οικουμένη.

Μιμούμενος πάλι τον πνευματικό του πατέρα, τον όσιο Αμφιλόχιο, εργάζεται για την ανάδειξη του μοναχισμού στη ζωή της Εκκλησίας και την επανασύνδεση του με την κοινωνική προσφορά, στα πλαίσια που χάραξε ο Μέγας Βασίλειος**[9]**. Ως Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Ταξιάρχου Μιχαήλ του Θάρρι την ανακαινίζει και την οργανώνει, όπως επίσης και τη γυναικεία Μονή της Παναγίας Υψηλής**[10]**.

Το 2005, ο Μητροπολίτης Ρόδου τον προτείνει για Βοηθό του Επίσκοπο. Η Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον εκλέγει Επίσκοπο Ερυθρών και στις 9 Ιουλίου του 2005 χειροτονείται από τον Μητροπολίτη Ρόδου**[11]**.

Όμως η πρόνοια του Θεού ετοιμάζει τον Επίσκοπο Αμφιλόχιο για τη νέα του αποστολή, που αυτή τη φορά είναι πραγματικά στα έσχατα της γης. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος και η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου τον εκλέγουν Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας και πάσης Ωκεανίας στις 13 Οκτωβρίου του 2005. Ο ίδιος, παρά τα εξήντα επτά (67) έτη του, αποδέχεται την εκλογή και ξεκινάει με νεανική διάθεση για τον επόμενο μεγάλο σταθμό στην πλούσια ιεραποστολική του πορεία.

Ως Μητροπολίτης Νέας Ζηλανδίας έθεσε τα θεμέλια για την ανάπτυξη της νέας

τοπικής εκκλησίας. Έτσι ίδρυσε ιεραποστολές στα νησιωτικά κράτη Φίτζι, Τόνγκα και Σαμόα, τα οποία επισκέπτονταν τακτικά, ακόμη και σε αντίξοες καιρικές συνθήκες και με πρωτόγονα μέσα**[12]**. Σε επιστολή του γράφει, ότι «αυτό τό νέο εὐαγγελικό ἄνοιγμα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στα νησιά αὐτά, θά ὀδηγήσει τούς ἀδελφούς μας στή σωτηρία»**[13]**.

Στη Μητρόπολη Νέας Ζηλανδίας ανήγειρε νέους ναούς, όπως το ναό της Αγίας Τριάδος, των Αγίων Αθανασίου και Νικολάου, ίδρυσε το Ορφανοτροφείο της Αγίας Ταβιθάς, τη στέγη απροστάτευτων γυναικών, πνευματικά κέντρα, γηροκομεία και σχολεία**[14]**. Εξάλλου, οικοδόμησε μοναστήρια, όπως τις Ιερές Μονές Κοιμήσεως της Θεοτόκου και Ταξιαρχών. Τα μοναστήρια αυτά τα χαρακτήρισε ως «ένα κανδήλι αναμμένο πάντα στη μέση του Ωκεανού· ένα αιώνιο σύμβολο θείας Λατρείας και προσευχής στα νησιά του Ειρηνικού, που άρχισαν να μαθαίνουν στο ρυθμό της Ορθοδοξίας»**[15]**.

Βάπτισε άθεους και ετερόδοξους, χειροτόνησε γηγενείς κληρικούς και έκειρε μοναχούς και μοναχές, ενώ δε δίστασε να αντιμετωπίσει με σθένος τις κακοδοξίες των αιρετικών. Διαρκώς τονίζει ότι «η Ιεραποστολή δεν είναι υπόθεση κοσμικής σοφίας, αλλά πίστεως “δι’ αγάπης ενεργουμένης”»**[16]**. Σε άλλο κήρυγμά του αναδεικνύει τη δημιουργία τοπικών εκκλησιών με γηγενή στελέχη. Έτσι επισημαίνει ότι «οι ντόπιοι βιώνουν την αληθινή ανθρωπιά της ζωής και ζουν όπως θέλει ο Θεός, δίχως να αντιστρατεύονται στους νόμους Του»**[17]**. Γι’ αυτό άλλωστε οι απλοί και φτωχοί ιθαγενείς, όπως επίσης και οι Έλληνες και οι Κύπριοι, αναγνώρισαν έμπρακτα την απλότητα και το μεγαλείο του και αντίκρισαν στο πρόσωπό του έναν μεγάλο πατέρα με μια τεράστια αγκαλιά για κάθε άνθρωπο**[18]**.

Τελικά το 2018, μετά από 13 χρόνια ιεραποστολικής και ποιμαντικής μέριμνας υπέβαλε την παραίτησή του, ενώ το έργο του συνεχίζει επάξια ο διάδοχός του ο νυν Μητροπολίτης Νέας Ζηλανδίας κ. Μύρων**[19]**.

Ευθύς αμέσως, η Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον εξέλεξε Μητροπολίτη Γάνου και Χώρας. Μάλιστα τον Ιούνιο του 2019, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος επισκέφτηκε την Ανατολική Θράκη. Στην ομιλία του εκεί έπλεξε το εγκώμιο του Μητροπολίτη Αμφιλοχίου για την πλούσια ιεραποστολική του εργασία και του απεύθυνε με θέρμη τα ακόλουθα λόγια: «Σας εμπιστεύθηκε ο κόσμος, σας αγάπησαν, σας ευλαβούνται και σας σέβονται οι μη χριστιανοί κάτοικοι των περιοχών αυτών. Σας συγχαίρω εκ μέρους της Μητρός Εκκλησίας και προσωπικώς εξ όλης καρδιάς»**[20]**.

Συμπέρασμα

Ο μακαριστός Μητροπολίτης Γάνου και Χώρας Αμφιλόχιος κοιμήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου του 2026.

Η σπουδή στον βίο του φανερώνει ότι αποδέχτηκε τα χαρίσματα που του δώρισε ο Θεός. Με την άσκηση τα καλλιέργησε και τα πρόσφερε απλόχερα ως παρηγοριά στους ανθρώπους, φανερώνοντας την οδό για την εν Χριστώ σωτηρία. Στη σχεδόν εβδομηντακονταετή εκκλησιαστική διακονία του εμπνεύστηκε από τον Γέροντά του, τον όσιο Αμφιλόχιο το Νέο, και εργάστηκε ιεραποστολικά στην Ελλάδα και το εξωτερικό, κηρύττοντας έμπρακτα το Ευαγγέλιο. Συγχρόνως, δίδαξε στους χριστιανούς το χρέος για την οικουμενική προσφορά της γνήσιας αγάπης, ως πανανθρώπινης κοινωνίας με τον Τριαδικό Θεό. Στη ζωή του είχε ως οδηγό την τελευταία εντολή του Κυρίου. Πορεύτηκε στα έθνη και έγινε μάρτυρας της Ανάστασης του Χριστού «*έως έσχάτου τῆς γῆς*» (Πρ. 1:8).

Παρακαταθήκη στις επόμενες γενιές αποτελούν τα λόγια που σε όλη τη διακονική του πορεία επαναλαμβάνει: «Τα πάντα για τον συνάνθρωπο, τίποτα για εμάς»**[21]**. Αυτά τα λόγια αποτελούν τον δείκτη πορείας για όσους και όσες διακονούν το μυστήριο της μαρτυρίας του Χριστού σε όλον τον κόσμο, υπενθυμίζοντας ότι οι χριστιανοί με την ταπείνωση και την ανιδιοτελή αγάπη θα συνεχίσουν να είναι «*το αλάτι της γης*» (Μτ. 5:13)!

[1] Νικολάου Τσιρέβελου, *Η ορθόδοξη μαρτυρία κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Ο ρόλος των ιεραποστολικών περιοδικών Πορευθέντες και Πάντα τα Έθνη στη μετάδοση του μηνύματος*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2023, σελ. 24-39.

[2] Νικολάου Τσιρέβελου, *Θεολογική θεμελίωση της Ορθόδοξης μαρτυρίας*. Σπουδή στο έργο του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 18.

[3] Τα βιογραφικά στοιχεία του Μητροπολίτη Αμφιλοχίου ανακτήθηκαν από <https://www.ec-patr.org/hierarchs/show.php?lang=gr&id=159>

[4] Ιγνατίου (Τριάντη) Μητροπολίτου Βερατίου, Αυλώνος και Κανίνης, *Ο Γέροντας της Πάτμου Αμφιλόχιος Μακρής (1889-1970. Βίος - Υποθήκαι - Μαρτυρίαι*, Εκδ. Ι. Μ. «Ευαγγελισμός» Μ.Η., Πάτμος 1997. Πρβλ. Νικολάου Τσιρέβελου, *Ένας πρόδρομος της Ορθόδοξης μαρτυρίας στην οικουμένη. Άγιος Αμφιλόχιος της Πάτμου*

, εκδ. Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2019, 47, Ιουλ.-Σεπ. 2018, σελ. 16-21 και τεύχ. 148, Οκτ.-Δεκ. 2018, σσ. 174.

[5] «Γέροντας Αμφιλόχιος Τσούκος – Συνέντευξη», Διαθέσιμο στο <https://www.youtube.com/watch?v=GEN49OhWuUY>

[6] Αναστασίου Γιαννουλάτου Αρχιεπισκόπου Τιράνων, *Η λησμονημένη εντολή. Από το λήθαργο στην αφύπνιση*, εκδ. Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2015, σελ. 75-83.

[7] «Πρόσωπο προς Πρόσωπο – Μητροπολίτης Γάννου και Χώρας κ. Αμφιλόχιος», Τν Θάρρι, διαθέσιμο στο <https://www.youtube.com/watch?v=bVnIQxu1XSM>

[8] Κούκουρα Δήμητρα, «Επανευαγγελισμός στις «Χριστιανικές» κοινωνίες. Μια Ορθόδοξη προσέγγιση», *Σύνθεσις*, Ηλεκτρονικό περιοδικό του Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ, Vol. 3, No 1. Ανακτήθηκε από <https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis/article/view/4302/4380>

[9] Γεώργιου Μαντζαρίδη, *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*, εκδ. Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 120.

[10] «Πρόσωπο προς Πρόσωπο – Μητροπολίτης Γάννου και Χώρας κ. Αμφιλόχιος», Τν Θάρρι, όπ..

[11] Ανακτήθηκε από <https://www.ec-patr.org/hierarchs/show.php?lang=gr&id=159>

[12] Αμφιλοχίου Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας, «Ευλογημένη η δημιουργία στα Φίτζι», ανακτήθηκε από <https://ierapostoles.gr/2012/10/%ce%b5%cf%85%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%b7%ce%bc%ce%b4%ce%b7%ce%bc%ce%b9%ce%bf%cf%85%cf%81%ce%b3%ce%af%ce%b1-%cf%83%cf%84%ce%b1-%cf%86%ce%af%cf%84%ce%b6%ce%b9/>

[13] Ανακτήθηκε από <https://ierapostoli.wordpress.com/2014/05/15/orthodox-easter-in-fiji-islands/>.

[14] Ανακτήθηκε από <http://www.orthodoxarchdiocese.org.nz/the-metropolis/metropolitan/>

[15] Αμφιλοχίου Μητροπολίτου Νέας Ζηλανδίας, «Ανακοινομείται το πρώτο μοναστήρι στα νησιά Φίτζι», ανακτήθηκε από <https://ierapostoles.gr/2012/04/%cf%80%cf%81%cf%8e%cf%84%ce%bf-%ce%bc%ce%bf%ce%bd%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%ae%cf%81%ce%b9-%cf%83%cf%84%ce%b1-%cf%86%ce%af%cf%84%ce%b6%ce%b9/>

[16] Αμφιλοχίου Μητροπολίτου Νέας Ζηλανδίας και Νήσων Ωκεανίας, «Ομιλία», ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=w9uWWmgFXUw>

[17] Αμφιλοχίου Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας, «Το πυρ της Πεντηκοστής στα νησιά της Ωκεανίας», ανακτήθηκε από <https://ierapostoles.gr/2014/11/το-πυρ-της-πεντηκοστής-στα-νησιά/>

[18] Πατμιακά χρονικά, ανακτήθηκε από <https://www.patmostimes.gr/category/10129-h-i>

[19] Ανακτήθηκε από <https://www.ec-patr.org/dioceses.php?lang=&id=13>

[20] «Στη Μητρόπολη Γάνου και Χώρας ο Οικουμενικός Πατριάρχης και οι Συνοδικοί», Φως Φαναρίου, ανακτήθηκε από https://fanarion.blogspot.com/2019/07/blog-post_10.html?m=1&fbclid=IwAR1QQRPBb5SCVR8EHDMJj_-4KVItbVkwDmw1-Lrnqib8iVhV7NdjuhLLLVg

[21] Αμφιλοχίου Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας, «Το πυρ της Πεντηκοστής στα νησιά της Ωκεανίας», ό.π..

(Πηγή: pemptousia.gr)